

sen treffen we Dotterbloem (*Caltha palustris*) en Pluimzegge (*Carx paniculata*) aan.

Vlakke of minder sterk hellende delen langs de Bleijerheiderbeek worden machinaal gemaaid. Hier treffen we "gewone" weidegrassen aan als Kroppaar (*Dactylis glomerata*) en Rood zwenkgras (*Festuca rubra*). Op de meanderende beekoever valt Groot hoefblad (*Petasites hybridus*) op.

Syntaxonomie

Uitgaande van de veronderstelling, dat het besproken gebied in het verleiden deels gehooïd, deels extensief beweïd of nabeweïd werd en dat in de nabije toekomst eveneens een verschrallend beheer door middel van maaïen en afvoeren zal worden toegepast, kan een vegetatiereconstructie c.q. -prognose op langere termijn worden opgesteld, waarvan de basis wordt gevormd door de aanwezigheid van kensoorten van bepaalde plantengemeenschappen en de edafische factoren daarvan (vgl. WESTHOFF en DEN HELD, 1975 en ELLENBERG, 1978).

Op de droge en schrale plateaurand zal het Agrostietium tenuis zich uitbreiden en zich plaatselijk op het plateau of op de droge hellingdelen kunnen ontwikkelen tot een Violon caninae.

Het hellingveen, het floristisch en syntaxonomisch meest waardevolle deel van het gebied, kan op dit moment nog niet tot op associatieniveau worden gedetermineerd, maar resorteert in elk geval onder het Caricion davalliana. Bij een verschrallend beheer zal het zich handhaven en zich mogelijk uitbreiden op kwelplaatsen elders in het terrein. Kwelplaatsen met minder kwel of met kwelwater van een hogere eutrofiëringsgraad, zullen een vegetatie handhaven die tot het Filipendulion, Calthion of Junco-molinion blijven behoren. De lager gelegen delen van de hellingvoet, voor zover niet extreem vochtig, zullen een Arrhenatherion-vegetatie handhaven.

Boomgroei

Tot de oorspronkelijk boomelementen in de Peschbeemden behoren enkele

kapitale geknotte Eiken en een op een rij aangeplante oeroude Haagbeuken, die op een op de kaart van LAMBERT DE RUVIGNI van 1776 al als percelenmarkering aangegeven plaats staan.

Niet oorspronkelijk is de aanplant van Canadese populieren, de spontane opslag van o.a. Wilg en de zeer recent aangeplante Eiken en Esdoorns.

Literatuur

- DUMOULIN, L.J.G., 1868. Guide du Botaniste dans les environs de Maastricht. Maastricht.
- HEUKELS/VAN DER MEIJDEN, 1983. Flora van Nederland. Groningen.
- MAST, G. VAN DER, 1983. Tien jaar actief natuurbeheer in de Brunssummerheide en Schinveldse bossen. Natuurhist. Gen. Limb. Maastricht.
- ROMEIN, B.J., 1976. Ons Krijtland, Zuid-Limburg II. Geologische geschiedenis van Zuid-Limburg. K.N.N.V. mededeling nr. 61.
- TRANCHOT-VON MÜFFING. Topografische kaarten nr. 76. Heruitgave Landmessungsamt Nordrhein-Westfalen 1968.
- LAMBERT DE RUVIGNI, 1776. Carte topographique de la Seigneurie de Clooster-rode.
- WESTHOFF, V. en A.J. DEN HELD, 1975. Plantengemeenschappen in Nederland. Zutphen.
- WESTHOFF, V., P.A. BAKKER, G.C. VAN LEEUWEN en E.E. VAN DE VOO, 1971. Wilde planten, Deel I en III.
- WEVER, A. DE, z.j. Aantekeningen. Manuscript. Natuurhistorisch Museum Maastricht.
- WILLEMS, J., 1982. *Parnassia palustris* L. in Zuid-Limburg. Gorteria (5): 99-196.

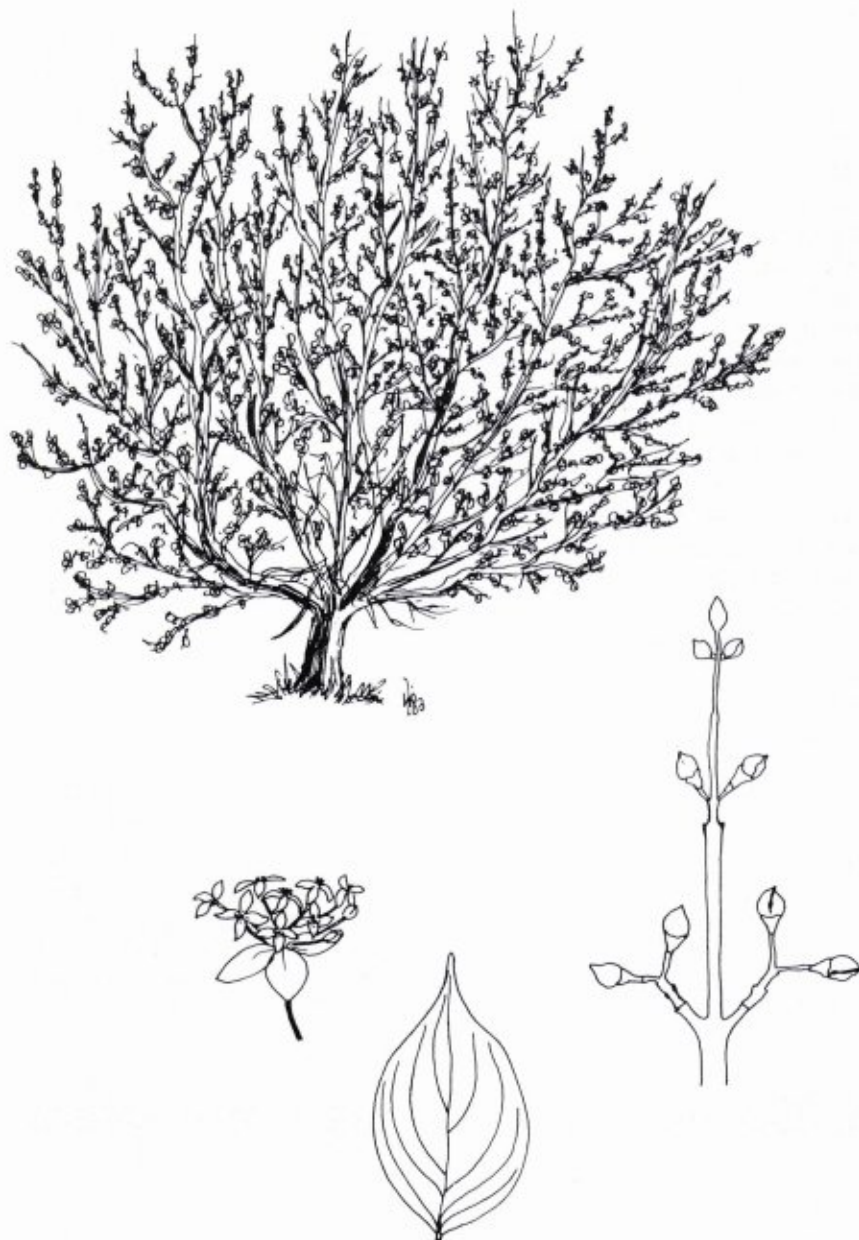
De Gele kornoelje (*Cornus mas* L.) als stinseplant in Zuid-Limburg

H.P.M. Hillegers,
Postbus 8, Cadier en Keer

Bezoekers van de "hortus botanicus" aan de Slekkestraat 2 te Echt kunnen vroeg in het voorjaar genieten van een knoestige, meer dan 100 jaar oude Koonkernöl (*Cornus mas*) die hier door de hortulanus Wim de Veen als haagelement gehandhaafd wordt. Ook al is dit exemplaar van deze hoogst interessante soort niet door de hortulanus zelf geplant, wordt *Cornus mas* desondanks het onderwerp van deze bijdrage aan de feestbundel van onze hortulanus.

Al eerder kwam in het Natuurhistorisch Maandblad de Gele Kornoelje uitvoerig ter sprake (FAASSEN, 1978; JONKER, 1977 en 1978; DE WEVER, 1942). De discussie betrof vooral de indigeniteit van de soort. Overigens is door het recente onderzoek van JONKER en zijn leerlingen (JONKER 1977 en 1978; VAN DER BURGH et al. 1983) en ondergetekende (HILLEGERS, 1983) vast komen te staan, dat *Cornus mas* in Zuid-Limburg als oorspronkelijk beschouwd moet worden; diens vermelding in de Atlas van de Nederlandse Flora is dan ook terecht (VAN DER HAM in MENNEMA et al., 1980).

Wanneer de indigeniteit van een soort ter discussie staat, stuit men in Nederlandstalige literatuur al snel op de term "stinseplant". De oorspronkelijke betekenis hiervan is een groep van planten, die tot in Friesland liggende "stinsen" (buitenplaatsen e.d.) beperkt is en waarvan het oorspronkelijk voorkomen in Friesland betwijfeld wordt. Inmiddels wordt de term stinseplant ruimer opgevat en is er een stroom van publicaties hieromtrent verschenen (o.a. DOING 1962-63; HILLEGERS, 1969 en 1983; JANSEN et al., 1968; JANSEN en VAN DER PLOEG,

Figuur 1. *Cornus mas*. (tekening J. Hermans).

1977; LONDO en LEYS, 1979 en VAN DER PLOEG, 1972).

De situatie voor *Cornus mas* (fig. 1) kan in Zuid-Limburg als volgt omschreven worden: het is een oorspronkelijk voorkomende, maar zeldzaam geworden soort van struvelen op kalkhoudende, zonnige standplaatsen; kan (desgewenst) als stinseplant beschouwd worden op standplaatsen in kasteelparken, oude herenhuizen of pastorietuinen en ouderwetse "boeren" heggen. Als sierplant gebruikt in groenstroken, bermbeplantingen, parken en tuinen.

Betekenis voor de mens

Stinseplanten hebben een bijzondere relatie met de mens, ze kenmerken zich door een hoge sierwaarde; ze bloeien massaal en in het voorjaar vóórdat er bladeren aan de bomen verschijnen, ze zijn meerjarig, eisen nauwelijks onderhoud en verwilderen zelfs gemakkelijk. Daarnaast hebben vele soorten een medicinale betekenis (gehad). Sommigen zijn als "toe-

kruid" in de keuken te gebruiken (HILLEGERS, 1969).

De Koonkernöl maakt op deze regel geen uitzondering en mag zich verheugen in een veelzijdige en langdurige belangstelling van de kant van de mens. De oudste en meest voor de hand liggende belangstelling geldt voor de fris-zure en smakelijke steenvrucht. Als bewijs voor een zeer vroege en langdurige consumptie gelden de vondsten der pitten in paaldorpnerdazettingen in de zwitserse meren, daterend uit het Neolithicum, vermeldingen uit de Odyssee en middeleeuwse kruidenboeken. (vgl. HEGI, 1926) en een recept van een oude (geboren in 1878) boerenvrouw uit het Limburgse Wahlwiller voor een uitstekende compôte (jam):

"Laat een flinke ketel rijpe en minder rijpe vruchten met een beetje water minstens een uur tot moes koken. Giet de massa in een vergiet en bewerk dit met een houten stamper, waardoor de pitten achterblijven. Doe de compôte opnieuw in de ketel, blijf roeren en voeg véél suiker toe. Koud opdienen en met kaneel bestrooien.

(Voor bewaarbare jam: gewichtshoeveelheid moes en suiker = 1 : 1. eventueel gelatine toevoegen.)"

Daarnaast bestond belangstelling voor het hout als brandstof, om zijn taaiheid voor speren (in het oude Rome), wandelstokken (duitse studententraditie), hamerstelen en verder is het door zijn vastheid uitstekend geschikt voor de houtdraaijerij. (HEGI, 1926)

Twijgen en bladeren leveren looi- en verfstoffen, de pitten goedkope rozenkransen en de zaden, in geroosterde toestand, een soort "koffie". Diverse delen worden als medicijn gebruikt (HEGI, 1926).

Als haagelement is *Cornus mas* in het verleden veel gebezigd, zowel in Duitsland (HEGI, 1926), Belgisch Limburg (Openluchtmuseum Bokrijk, tuintjes van de nederzetting uit de Haspengouw) en Nederlands Limburg. DUMOULIN (1868) en DE WEVER (1942) vermelden het gebruik in heggen en in het fotoarchief van de Wever (Archief Natuurhistorisch Museum Maastricht) bevindt zich een afbeelding van een *Cornus* haag in Meers-

sen (figuur 2), die we vergelijken met de huidige toestand (figuur 3). Zelfs nu nog komen op enkele plaatsen in Zuid Limburg restanten en zelfs intakte Cornus-hagen voor rond kastelen, pastoriëtuinen en boerenheggen, (HILLEGERS, 1983).

Ook elders in Nederland kan men fraaie, oude "knipsels" van *Cornus mas* aantreffen. (SMIT-KREMER en VAN DER HORST, 1982)

De sierwaarde van een wazig lichtgele solitaire struik in het vroege voorjaar (eindelijk lentel!) is onvergelykbaar mooier dan het brutale knal-geel van die te pas en te onpas voorkomende Mongool *Forsythia spec.*, maar dat is een persoonlijke kwestie.

Jammer, dat de afgesneden takken in en vaas binnenshuis nauwelijks twee dagen goed blijven.

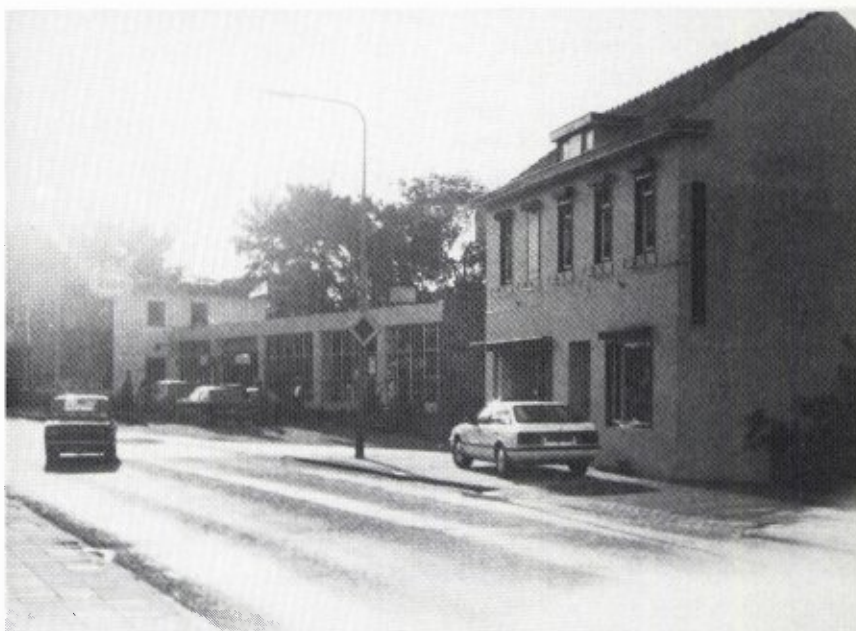
De Koonkernöl speelt een rol in diverse volksgebruiken en spelletjes (HEGI, 1926) en ik kan het niet nalaten één hiervan, die ik me uit mijn jeugd herinner hier te vermelden. Het gaat hierbij om de glashaartjes aan de onderkant van de bladeren die gemakkelijk afbreken en een lichte, prikkelende jeuk veroorzaken. Toen we op de lagere school regelmatig "te biechten" gingen, werden we buiten, klagewijs en in rotten van twee opgesteld langs de lange Kornoeljehaag van de pastorie. De lange wachttijd werd verkort door een orde verstorend spelletje: enkele blaadjes werden afgeplukt, tot een "sigaret" opgerold, tussen de handpalmen gewreven en beide handpalmen afgewreven op de konen van de nietsvermoedende voorbuurman. Of deze ordeverstoring in de biechtstoel ter sprake kwam, kan ik me niet meer herinneren. (Overigens: ook bij *Cornus sanguinea* komen dergelijke glashaartjes voor vgl. HEGI, 1926).

De verspreiding van *Cornus mas* in Zuid-Limburg

De hierondervermelde gegevens betreffende de verspreiding van *Cornus mas* in Zuid-Limburg zijn gebaseerd op uitvoerig onderzoek van de schrij-

Figuur 2. Geknipte sierhaag van *Cornus mas* in de Bunderstraat te Meerssen omstreeks 1930 (Fotoarchief De Wever, Natuurhist. Mus. Maastricht). Het rechterdeel van de haag is als "huif" (= luifel of halfkoepel) geknipt. Hieronder stond een bank waar de eigenaar-bewoner (een bloemist) placht uit te rusten na gedane arbeid. Het bord op de gevel van het huis is een reclameschild.

Figuur 3. Dezelfde bloemisterij anno 1983. "Degustibus non est disputandum".

ver naar de flora van stinsemilieus in Zuid-Limburg, waarvan het veldwerk plaats vond gedurende het voorjaar van jaren '79 t/m '83. (HILLEGERS, 1983).

De standplaatsen kunnen in een vijftal categorieën verdeeld worden.

Oorspronkelijke (wilde) standplaatsen. Met zekerheid (vgl. VAN DER BURGH et al., 1983) zijn twee stand-

plaatsen oorspronkelijk m.n. Zuidrand Savelsbos en Berghemmerweg. Een derde, niet vermeld in de Atlas van de Nederlandse Flora (VAN DER HAM in MENNEMA et al., 1980) maar wel in Atlas van de Belgische Flora (VAN ROMPAY en DEVOSALLE, 1972) betrof Cadier en Keer op de Hierberg aan de bovenrand van een mergelontsluiting. De opgave dateert van 24-3-1940 (pers. meded. BROEDER JEROEN, Ca-

dier en Keer). Het ene exemplaar is nadien verdwenen. Een vierde standplaats te Valkenburg op de Schaelsberg, opgegeven door P. Grooten in het Natuurhistorisch Maandblad (DE GRAAF, 1981) is zeer waarschijnlijk eveneens oorspronkelijk. Het exemplaar werd echter in 1982 niet meer teruggevonden.

Een vijfde, mogelijk oorspronkelijke standplaats te Schinveld in een bosje (pers. meded. W. DE VEEN) moet nog onderzocht worden.

De syntaxonomie van *Cornus mas* — een kensoort voor het Orchio-Cornetum, een struweel gezelschap op steile, kalkhoudende, zuid geëxponeerde hellingen in het Krijtdistrict — wordt uitvoerig bekomentarieerd door VAN DE BURGH *et al.*, (1983). Dezelfde auteurs bespreken ook de verspreiding in het aan Zuid Limburg grenzende België en Duitsland.

Standplaatsen in stinsemilieu's. In oude parken rond kastelen, buitenverblijven, herenhuizen en in oude stadstuinen zijn forse solitaire *Cornus mas*-exemplaren regelmatig aan te treffen, d.w.z. in 18 van de ± 76 onderzochte stinsemilieu's werden *Cornus mas* exemplaren aangetroffen met een stamdiameter van minstens 15 cm en een hoogte van minimaal 400 cm.

Soms komen groepen exemplaren voor, geknipt als haag (b.v. kasteel Obbicht), soms als berceau (kasteel Cortenbach te Voerendaal die al door DE WEVER werd vermeld). Vrijwel alle standplaatsen in stinsemilieu's liggen in het Maas- of Geuldal; dit is niet toevallig omdat vrijwel alle stinsemilieu's tot deze delen van Zuid Limburg beperkt zijn.

Standplaatsen in heggen rond pastorieën en oude boerderijen. Uit literatuur, eigen waarnemingen of die van anderen zijn 11 standplaatsen bekend. De fraaiste voorbeelden uit deze categorie zijn die in de pastoriehaag te Slenaken (hier ook als Theehuis koepeltje gebruikt!) en te Bunde. Rond boerderijen bij Wim de Veen te Echt en de boerderij Tussen de Bruggen (Meerssen-Rothem).

Merkwaardig is, dat standplaatsen in hagen uitsluitend rond behuizingen in dalen voorkomen. In de plateaudorpen komt *Cornus mas* als haagelement rond oude gebouwen voor zover mij bekend niet voor.

Standplaatsen in nieuwe tuinen. Solitaire exemplaren in voor- of achtertuinten werden regelmatig gezien. Het betrof meest jonge exemplaren, die recent (minder dan 10 jaar geleden) waren aangeplant. In vrijwel elk dorp was wel een exemplaar aan te treffen; het onderzoek naar deze categorie was zeer extensief.

Standplaatsen in groenstroken of bermbeplantingen. In een viertal gemeenten werd, vaak op meerdere plaatsen maar telkens op beperkte schaal, *Cornus mas* gebruikt als bermbeplanting langs wegen, in een groenstrook of windsingel rond een sportveld, kerkhof of zwembad. Het gebruik hiervan is recent.

Verwildering

Uit waarnemingen van HEGI (1926), DE WEVER 1911-1923, VAN DER BURGH *et al.*, 1983 en schrijver dezes is bekend dat vruchtzetting in onze streken normaal plaatsvindt. Echter een duidelijke verwildering d.m.v. zaad via vogels (ornithochore verspreiding) in stinsemilieu's is door DE WEVER (1911-1923) slechts éénmaal en door de schrijver slechts tweemaal (Meerssen en Cadier en Keer) waargenomen. Mogelijk zijn op de oorspronkelijke standplaatsen de kiemingsvoorwaarden gunstiger.

Het verspreidingspatroon in de tijd

Dat *Cornus mas* tot de oorspronkelijke flora van Zuid-Limburg behoort en dus een natuurlijke verspreiding kent (ornithochore), staat nu wel vast. Daarmee vervalt de stelling van LONDO en

LEIJS (1979), dat *Cornus mas* één van de vier "pur sang" stinseplanten in Nederland is (categorie 2; soorten die in Nederland uitsluitend in stinsemilieu's voorkomen).

Anderzijds kan een antropochore (verspreiding via de mens) niet ontkend worden; door zijn pluriforme betrekkingen met deze soort heeft hij diens verspreidingsgebied bewust vergroot. Door graafactiviteiten vergrootte hij onbewust het areaal van het natuurlijke biotoop.

Op grond van de huidige gegevens kan het verspreidingspatroon van *Cornus mas* tijdens de laatste drie eeuwen in Zuid-Limburg als volgt geschetst worden:

Tijdens de 18e eeuw en de eerste helft van de 19e eeuw is *Cornus mas* algemener op oorspronkelijke standplaatsen dan thans. Ook werd de soort gekultiveerd waarschijnlijk op kleine schaal primair om consumptie der vruchten. Onder invloed van de Franse tuinarchitectuur (vgl. NIEUWENHUIS, 1981) waarbij gesnoeide hagen als tuinelement een zeer belangrijke rol spelen wordt *Cornus mas* "ontdekt" als ideale haagsoort en wordt als zodanig aanvankelijk alleen toegepast in kasteelparken, vervolgens in de tuinen van landhuizen van welgestelde burgers en vanaf ± 1800 in pastoriestuinen en tenslotte in de aan de straatzijde gelegen moestuinenhagen van boerderijen.

Het is niet onwaarschijnlijk dat tijdens dit proces wilde populaties werden uitgedund of zelfs verdwenen. Rond het midden van de vorige eeuw begint de invloed van de Engelse tuinarchitectuur (vgl. NIEUWENHUIS 1981) door te dringen in Zuid-Limburg. Gesnoeide hagen raken uit de mode en *Cornus mas* wordt — althans in kasteel- of landgoedtuinen — "herontdekt" als solitaire sierstruik. Als zodanig komt *Cornus mas* ook voor in parken van kloosters die aangelegd zijn rond het begin van deze eeuw. Pas ver in deze eeuw maakt de soort zijn entrée in (villa)tuinen en zeer recent is het gebruik als berm- en groenstrookelement.

Inmiddels is *Cornus mas* algemeen en regelmatig verspreid in Zuid-Limburg en het is niet alleen daarom dat verwildering verwacht kan worden (door zijn

ornithochore verspreiding kunnen za-den relatief grote afstanden overbrug-gen); het areaal van zijn oorspronke-lijk biotoop (randen van mergelafgra-vingen) is enorm toegenomen in Zuid-Limburg.

Ik wens hierbij deze prachtige voor-jaarsaankondiger met zijn rijke kul-tuurhistorische achtergrond veel suc-ces toe!

Literatuur

- BURGH, J. VAN DER, F.P. JONKER, F.P.M. BUNNIK en D. LANDSMEER, 1983. *Cornus mas* L. als Neder-landse indigeeën en de noordgrens van zijn area-al. *Gorteria* (in prep).
- DOING H., 1962-1963. De buitenplaatsen langs de binnenduinrand van Noord- en Zuid Holland. *Natuur en Landschap* p. 261-281.
- DUMOULIN L.J.G., 1868. *Guide du botaniste dans les environs de Maestricht*. Maastricht.
- FAASSEN A.H.J., 1978. Is de Gele Kornoelje echt wild in Zuid-Limburg? *Natuurhist. Maandbl.* 67: 3-5.
- GRAAF D.Th. DE, 1981. *Uit de Flora van Limburg*. *Natuurhist. Maandbl.* 70: 194-195.
- HEGI G., 1926. *Illustrierte Flora von Mittel-Europa*. Deel 5 (2) München.
- HILLEGERS H.P.M., 1969. De Stintseflora van Ne-derland, het N.O. in het bijzonder. R.I.N.-rapport. Zeist.
- HILLEGERS H.P.M., 1983. De Stintseflora van Zuid-Limburg. R.I.N.-rapport (in prep.)
- JONKER, F.P., 1977. Is de Gele Kornoelje wild in Zuid-Limburg? *Natuurhist. Maandbl.* 66: 150-151.
- JONKER, F.P., 1979. Nogmaals *Cornus mas*. *Natuurhist. Maandbl.* 67: 60-62.
- JANSEN, M.T., H.N. LEYS en J.J.F.E. DE WILDE, 1968. Stintseflora in de Bommelerwaard. *Gorteria* 4, p. 12-15.
- JANSEN, M.T. en D.T.E. VAN DER PLOEG, 1977. Stin-zeplanten in Nederland. *Wetenschappelijke Me-dedelingen K.N.N.V.* nr. 122, Hoogwoud.
- LONDO, G. en H.N. LEYS, 1979. Stintseplanten en de Nederlandse flora. *Gorteria* 9: 247-257.
- MENNEMA, J., A.J. QUENÉ-BOTERENBROOD en C.J. PLATE, 1980. *Atlas van de Nederlandse Flora I*. Amsterdam.
- NIEUWENHUIS, H., 1981. *Stijlhuizen*. Zwolle.
- PLOEG, D.T.E. VAN DER, 1972. Stintseplanten yn Fryslân. Leeuwarden.
- ROMPAEY, E. VAN en L. DELVOSALLE, 1972. *Atlas van de Belgische en Luxemburgse Flora*. Brussel.
- SMIT-KREMER, K. DE en A.J. VAN DER HORST, 1982. *Tuinen in Nederland*. Zutphen.
- WEVER, A. DE, 1911-1923. *Lijst van wilgroeïende en eenige gekweekte planten in Zuid-Limburg*. II t/m XI jaarboek *Natuurhist. Gen. Limb.* Maastricht.
- WEVER, A. DE, 1942. De Natuur in. Taai boomle-ven en zeldzame boomen. *Natuurhist. Maandbl.* 31, p.17-25.

Natuur en milieu in Limburg: in prijs verlaagd!

H.K. Vijverberg

Stichting Milieufederatie Limburg

Hoe het met het milieu in Limburg is gesteld, is voor de buitenstaander te lezen in de Aanbiedingsbrief bij de begroting van de provincie Limburg. Vijf jaar geleden was dat aanleiding tot de navolgende beschouwing: "Milieu-beheer is uiteraard geen op zichzelf staand beleidsveld, maar als het ware het verlengstuk van de vele maatregelen en handelingen van de diverse overheden. Veel van wat in deze Aanbiedingsbrief onder de hoofdstukken Waterstaat, Natuurbescherming of Ruimtelijke Ordening wordt besproken, is tevens direkt of zijdelings een vorm van milieubeheer. In deze zittingspe-riode hebben het samenspel van wettelijke en feitelijke maatregelen in het belang van een goed milieubeheer verder vorm gevonden en meer greep op de werkelijkheid gekregen."

Veelbelovende woorden in het hoofd-stuk Milieu van de Aanbiedingsbrief bij de begroting 1978, doch in de be-wuste brief staat meer te lezen, terwijl daarnaast er ook een heleboel niet vermeld wordt.

Zo wordt in het hoofdstuk Waterstaat, Verkeer en Vervoer in de paragraaf over de ontgrondingen medegedeeld, dat sinds het op 1 september 1971 van kracht worden van de Ontgrondin-genwet en de daarop gestoelde Veror-dening op Ontgrondingen in Limburg in totaal 494 aanvragen om een ver-gunning tot het ontgronden van terrei-nen zijn binnengekomen. In 331 ge-vallen is de gevraagde vergunning on-der bepaalde voorwaarden verleend,

op 98 vergunningsaanvragen moet nog worden beslist, 52 werden er door de betrokkenen ingetrokken, terwijl slechts 10 aanvragen werden geweigerd. Een simpele rekensom leert, dat nog geen 6% van alle aanvragen werd geweigerd. Het is gemakkelijk graven in Limburg!

In het hoofdstuk wat de Natuurbe-scherming behandelt valt ondermeer te lezen, dat er een beleid gevoerd is dat gericht was op het aanvangen van een beheersprocedure voor het proef-gebied nationaal landschapspark Mer-gelland. Helaas moet nog steeds ge-constateerd worden dat de uitvoeren-de macht betreffende het landschap in Zuid-limburg nog steeds in handen

is van de bestuurders van de kleine gemeenten. Dat zij zich nauwelijks be-wust zijn van hun enorme verantwoor-delijkheid op dit gebied - of om het an-ders te zeggen dat het hen óf aan visie óf aan geld ontbreekt - is maar al te duidelijk. Nieuwbouwwijken en flat-blokken worden neergepoot op be-boste hellingen of pal naast eeuwe-noude kastelen of boerenhoeven, waardoor de waarde van deze cultuur-monumenten volkomen wordt teniet gedaan. Bossen worden beschikbaar gesteld voor zomerhuisjes en vakan-tiebungalows. Vuilnisbelten verrijzen waar het goedkoop en gemakkelijk kiepen is. Onze verdroomde gehuch-ten ondergaan de zegeningen van "schöner wohnen", imitatiechalets, kitsch hacienda's en aluminium blok-kendozen met een manege om het rustiek te houden. Ook het onlangs vastgestelde Streekplan Zuid-Limburg bevat geen enkele nadere uitwerking van het landschapspark Mergelland. Geconstateerd moet dan ook worden, dat de daden van het Provinciaal Bestuur van Limburg ook in deze niet uitblinken in voortvarendheid. Tot nu toe heeft het zich beperkt tot mooie